

HFD 2019 ref. 71

Ett offentligt biträde i ett mål om vård enligt lagen om vård av unga har inte ansetts ha rätt till ersättning för kostnad för utskrift av en vårdutredning som översänts i elektronisk form.

27 § första stycket rättsjälpslagen (1996:1619)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 20 december 2019 följande dom (mål nr 1406-19).

Bakgrund

1. En socialnämnd kan under vissa omständigheter ansöka hos förvaltningsrätten om att en ung person ska beredas vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. En ansökan ska innehålla en vårdutredning.

2. När en ansökan görs om beredande av vård förordnar förvaltningsrätten ett offentligt biträde för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare. Det offentliga biträdet har rätt till skäligen ersättning för arbete, tidspillan och utlägg som uppdraget kräver.

3. Förvaltningsrätten i Uppsala förordnade A.D. som offentligt biträde i ett mål om vård enligt LVU.

4. A.D. yrkade i förvaltningsrätten ersättning för bl.a. ett utlägg om drygt 100 kr avseende utskrift av socialnämndens vårdutredningar som domstolen hade skickat till henne i elektronisk form. Förvaltningsrätten avslog yrkandet.

5. Kammarrätten i Stockholm, som ansåg att kostnaden för utskriften utgjorde en sådan allmän kontorskostnad som inte ger rätt till särskild ersättning för utlägg, avslog A.D:s överklagande dit.

Yrkanden m.m.

6. A.D. yrkar att hon ska beviljas begärd ersättning för utskrift av vårdutredningarna och anför följande. Socialnämndens utredning ligger till grund för domstolens prövning av ansökan om vård enligt LVU. Utredningen bör likställas med en förundersökning i ett brottmål. Rätt till ersättning föreligger därför genom en analog tillämpning av reglerna i rättegångsbalken om rätt för en offentlig försvarare att kostnadsfritt få tillgång till en papperskopia av förundersökningen.

7. *Justitiekanslern* anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Det finns inte i lag eller annan författning stadgat någon

särskild rätt att få en kostnadsfri kopia i pappersformat av utredningen i ett mål om beredande av vård med stöd av LVU. Det ifrågasätts inte att utredningen kan ha stor betydelse för utgången i målet. Det ifrågasätts inte heller att effekterna av ett beslut om beredande av vård med stöd av LVU kan vara omfattande och att de av involverade parter ofta kan upplevas som mycket ingripande. Det sagda bör dock inte i sig medföra att utlägg för utskrift av sådana utredningar ska ge rätt till ersättning utöver vad som anses ingå i allmänna kontorskostnader.

8. *Sveriges advokatsamfund* har yttrat sig och anför följande. En utskrift av en vårdutredning som endast översänts i elektronisk form måste betraktas som ett sådant utlägg som biträdets uppdrag kräver. Det finns tungt vägande skäl att tillämpa samma synsätt i fråga om ersättning för utskrift av sådana utredningar som i fråga om förundersökningar.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om ett offentligt biträde i ett mål om vård enligt LVU har rätt till ersättning för utskrift av en vårdutredning som översänts i elektronisk form.

Rättslig reglering m.m.

10. Av 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde följer att bestämmelserna om ersättning till rättshjälpsbiträde i 27 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska tillämpas i fråga om offentligt biträde.

11. Enligt 27 § första stycket rättshjälpslagen har ett biträde rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete ska bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av den timkostnadsnorm som regeringen fastställer.

12. Av 23 kap. 21 a § första stycket rättegångsbalken framgår att en misstänkt och dennes försvarare, så snart åtal har beslutats, har rätt att på begäran få en papperskopia av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Om en offentlig försvarare har förordnats för den misstänkte, ska en kopia lämnas eller sändas till försvararen. Bestämmelserna kompletteras av 21 § andra stycket avgiftsförordningen (1992:191), där det anges att misstänkta och deras försvarare är befriade från avgift för en kopia eller en avskrift av protokoll eller anteckning från förundersökningen.

13. Om en domstol har skickat förundersökningsprotokollet i elektronisk form har en offentlig försvarare, som en konsekvens av

rätten att kostnadsfritt få en kopia i pappersformat, enligt praxis rätt till ersättning för en utskrift av materialet (NJA 2015 s. 693).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar inledningsvis att regleringen om att en försvarare kostnadsfritt ska få tillgång till en papperskopia av förundersökningen saknar motsvarighet när det gäller offentliga biträdens tillgång till utredningar och andra handlingar i ett mål om tvångsvård. Den omständigheten att ett beslut om beredande av sådan vård är ingripande för den enskilde utgör inte skäl för att, utan författningsstöd, behandla kostnader för att få tillgång till sådana handlingar i pappersform på annat sätt än vad som följer av rättshjälpslagen.

15. Enligt 27 § första stycket rättshjälpslagen har ett offentligt biträde rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete utgår enligt en timkostnadsnorm som regeringen fastställer. Timkostnadsnormen är beräknad så att den också ska täcka normala allmänna kontorskostnader såsom kostnader för telefon, kopiering m.m. Sådana kostnader ersätts alltså inte som utlägg (jfr NJA 1977 s. 337 och NJA 1989 s. 625).

16. A.D. har begärt ersättning för utlägg om drygt 100 kr för en utskrift. Kostnaden ryms inom vad som kan anses utgöra allmänna kontorskostnader och omfattas därmed av timkostnadsnormen. Hon har därför inte rätt till särskild ersättning för den kostnaden såsom ett utlägg.

17. Överklagandet ska således avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Ståhl, Saldén Enérus, Bull* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren *Anna Sellin*.

Förvaltningsrätten i Uppsala (2018-11-27, ordförande Hogebrandt):

[text här utelämnad]

A.D. har som offentligt biträde för M.D. i målet yrkat att hon ska tillerkännas ersättning för utskrift av BBIC-utredningar. Förvaltningsrätten anser att det är en sådan allmän kontorskostnad som täcks av arvudet och som därför inte ska ersättas som utlägg (jfr RH 2013:57).

– Förvaltningsrätten bestämmer att ersättning ska betalas till A.D. som offentligt biträde med skäligen 20 385 kronor, varav 16 308 kronor avser arbete och 4 077 kronor avser mervärdesskatt.

Kammarrätten i Stockholm (2019-01-29, *Bjernelius Lundahl, Fries och Bergman*):

Ett offentligt biträde har enligt 5 § lagen om offentligt biträde och 27 § rättshjälpslagen rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete ska bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av en timkostnadsnorm.

Timkostnadsnormen omfattar ersättning för arbete i målet och normala kostnader för telefon, fotokopiering m.m. Allmänna kontorskostnader ersätts alltså inte som utlägg. Om onormalt stora sådana kostnader har uppkommit kan dock särskild ersättning för utlägg utgå. (Jfr 5 och 6 §§ Domstolsverkets föreskrifter om brottmålstaxa för offentlig försvarare i tingsrätt och hovrätt, DVFS 2017:11.)

En försvarare och en misstänkt har enligt 23 kap. 21 a § första stycket rättegångsbalken, så snart åtal har beslutats, rätt att på begäran få en papperskopia av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Om en offentlig försvarare har förordnats för den misstänkte, ska en kopia lämnas eller sändas till försvararen. Bestämmelsen i rättegångsbalken kompletteras av 21 § andra stycket avgiftsförordningen, där det framgår att misstänkta och deras försvarare är befriade från avgift för en kopia eller en avskrift av ett förundersökningsprotokoll.

Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2015 s. 693 kommit fram till att en offentlig försvarare som får ett förundersökningsprotokoll i elektronisk form har rätt till ersättning för utskrift av protokollet.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Kammarrätten konstaterar att till skillnad från vad som gäller beträffande förundersökningsprotokoll finns i lag eller annan författning inte någon särskild rätt att få en kostnadsfri kopia i pappersformat av utredningen i ett LVU-mål. Det som A.D. har anfört i denna del medför därför inte att hon har rätt till begärd ersättning.

A.D:s kostnad för de aktuella utskrifterna kan inte anses gå utöver det normala i ett LVU-mål. Kostnaden måste följaktligen anses vara en sådan allmän kontorskostnad som inte ger rätt till särskild ersättning för utlägg.

På grund av det anförda ska överklagandet avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.